

SATVERSMES TIESA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

LIETĀ Nr. 2021-06-01

PAR LIETAS IZSKATĪŠANAS TURPINĀŠANU TIESAS SĒDĒ

AR LIETAS DALĪBNIEKU PIEDALĪŠANOS

Rīgā

2021. gada 26. oktobrī

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Aldis Laviņš, Gunārs Kusiņš, Daiga Rezevska, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

pēc tiesībsarga pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 8. punktu un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2021. gada 26. oktobrī,

uzsākot lietas „**Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. panta 3.¹ daļas un 11.¹ panta 6.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam**” izskatīšanu,

konstatēja:

1. Saeima 1993. gada 11. maijā pieņēma likumu „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”, kas stājās spēkā 1994. gada 1. janvārī.

Ar 2017. gada 28. jūlija likuma „Grozījumi likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”” 7. pantu likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. pants papildināts ar 3.¹ daļu šādā redakcijā: „Ar saimniecisko darbību saistītie izdevumi tiek piemēroti apmērā, kas nepārsniedz 80 procentus no fiziskās personas kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem”.

Savukārt ar minētā likuma 8. pantu likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11.¹ pants papildināts ar 6.¹ daļu šādā redakcijā: „Ja maksātājam pēc šajā pantā noteikto

korekciju veikšanas ar nodokli apliekamais ienākums ir mazāks par 20 procentiem no saimnieciskās darbības ieņēmumiem, nodokli aprēķina no summas, kas nav mazāka par 20 procentiem no saimnieciskās darbības ieņēmumiem.”

2. Pieteikuma iesniedzējs – tiesībsargs – uzskata, ka likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. panta 3.¹ daļa un 11.¹ panta 6.¹ daļa (turpmāk kopā – apstrīdētās normas) neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam, jo tās paredz fiziskajai personai – saimnieciskās darbības veicējam, kurš ir izvēlējis par ienākumiem no saimnieciskās darbības maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli (turpmāk – saimnieciskās darbības veicējs), maksāt minēto nodokli arī tad, ja saimnieciskā darbība veikta ar zaudējumiem. Šāds regulējums esot pretrunā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ekonomiskajai būtībai.

Apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts ar likumu un tam esot leģitīms mērķis. Tomēr ar apstrīdētajām normām noteiktais pamattiesību ierobežojums neatbilstot samērīguma principam.

Apstrīdēto normu mērķi – ēnu ekonomikas ierobežošana – nevarot sasniegt, jo neesot saprotams, kādā veidā tas tiek sasniegts tieši ar apstrīdētajām normām. Ar apstrīdētajām normām arī netiekot sasniegts mērķis – veicināt nodokļu samaksas motivācijas uzlabošanu –, jo tajās noteiktā iedzīvotāju ienākuma nodokļa samaksas kārtība ir netaisnīga. Nodokļu tiesību kontekstā no valsts puses esot taisnīgi prasīt daļu no nodokļu maksātāja patiesi nopelnītā, nevis no šķietama ienākuma. Pastāvot apstrīdētajās normās noteiktajai kārtībai – ja saimnieciskās darbības veicēja ienākums ir mazāks par 20 procentiem no ieņēmumiem, un saimnieciskās darbības veicējs maksā iedzīvotāju ienākuma nodokli no ieņēmumiem, tad tiek zaudēta ne tikai daļa no attaisnotajiem izdevumiem, bet arī netiek atgūts pamatlīdzekļu nolietojums un uzņēmuma attīstībā veiktās investīcijas. Ar apstrīdētajām normām nevarot sasniegt arī mērķi – uzlabot nodokļa administrēšanas iespējas. Likumdevējs neesot pamatojis, kā tieši ar apstrīdētajām normām tiek uzlabotas iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanas iespējas attiecīgajai nodokļa maksātāju grupai. Turklāt piemērojot apstrīdētās normas, iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanas slogs palielinoties, jo esot nepieciešams deklarācijās sniegt detalizētāku informāciju.

Satversmes tiesa secināja:

3. Satversmes tiesa izskata lietas tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos vai rakstveida procesā, proti, tiesas sēdē bez lietas dalībnieku piedalīšanās. Satversmes tiesas likuma 28.¹ panta pirmajā un otrajā daļā ir noteikts, kad tiesas sēdi ar lietas

dalībnieku piedalīšanos var nerīkot un kādi apstākļi un fakti jāvērtē, lemjot par lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta desmito daļu jautājumu par lietas izskatīšanas veidu izlemj rīcības sēdē, un šis lēmums nav pārsūdzams. Tomēr atsevišķos gadījumos lietas izskatīšanas gaitā rakstveida procesā var atklāties apstākļi un fakti, kuru dēļ būtu nepieciešams rīkot tiesas sēdi ar lietas dalībnieku piedalīšanos. Šādās situācijās Satversmes tiesa var lemt par lietas izskatīšanas turpināšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Uzsākot skatīt lietu „Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. panta 3.¹ daļas un 11.¹ panta 6.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”, Satversmes tiesa konstatēja, ka ir nepieciešams papildus noskaidrot lietā svarīgus apstākļus un faktus, kā arī pieaicināt citas personas, kuru viedokļa uzklauššana var sekmēt vispusīgu un objektīvu lietas izskatīšanu. Tādējādi atbilstoši Satversmes tiesas likuma 27. un 28. pantam lietas izskatīšana turpināma tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

4. Lietas sagatavošanas gaitā, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 22. panta otrās daļas 2. punktu, tika noteiktas šādas pieaicinātās personas: Finanšu ministrija, Tieslietu ministrija, biedrība „Latvijas nodokļu konsultantu asociācija”, *Mg. iur.* Jūlija Sauša, *Dr. oec.* Māris Jurušs.

Ievērojot šā lēmuma 3. punktā norādīto, par pieaicinātajām personām lietā atzīstamas arī šādas personas: Valsts ieņēmumu dienests, *Mg. iur.* Jānis Taukačs, *Dr. oec.* Alberts Auziņš, individuālais komersants Andris Sirmulis.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 26.–28.¹ pantu, Satversmes tiesa

nolēma:

1. Turpināt lietas „Par likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 11. panta 3.¹ daļas un 11.¹ panta 6.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam” izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos 2021. gada 25. novembrī plkst. 9.00 Satversmes tiesas sēžu zālē (Rīgā, Jura Alunāna ielā 1).

2. Aicināt uz tiesas sēdi:

1) lietas dalībniekus:

- a) Pieteikuma iesniedzēju – tiesībsargu – vai tā pārstāvi;
- b) institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – pārstāvi;

2) pieaicinātās personas:

- a) Finanšu ministrijas pārstāvi;
- b) Tieslietu ministrijas pārstāvi;
- c) biedrības „Latvijas nodokļu konsultantu asociācija” pārstāvi;
- d) *Mg. iur.* Jūliju Saušu;
- e) *Dr. oec.* Māri Jurušu;
- f) Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvi;
- g) *Mg. iur.* Jāni Taukaču;
- h) *Dr. oec.* Albertu Auziņu;
- i) individuālo komersantu Andri Sirmuli.

3. Nosūtīt lietas dalībniekiem un pieaicinātajām personām šā lēmuma kopiju.

4. Nosūtīt Valsts ieņēmumu dienestam, *Mg. iur.* Jānim Taukačam, *Dr. oec.* Albertam Auziņam un individuālajam komersantam Andrim Sirmulim pieteikuma par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 13/2021) un Saeimas atbildes raksta kopijas.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Sanita Osipova